

ZONGORA A FEHÉR KASTÉLYBÓL / RÉSZLETEK

PIANO FROM THE WHITE CASTLE / EXCERPTS
KLAVIR IZ BELOG DVORA / ODLOMCI

GION NÁNDOR (1941–2002)

Híd és Neven irodalmi, továbbá Déry Tibor-, József Attila-, Márai Sándor-
és a Magyar Köztársaság Babérkoszorúja díjas prózaíró, szerkesztő

FÉNYKÉPEK EGY HÁBORÚRÓL

Tél vége felé járunk. Ilyenkor már lucskosak az utak, és sárosak a szőlősdombok, nyirkos hideg van odakint, és hideg van a szép tágas irodámban is, de én még ilyen hidegben is szeretek itt üldögelni, talán azért, mert már évtizedek óta igencsak kis lakásban lakom, ahol minduntalan elkeverednek a könyveim és a kézirataim, a szép tágas irodában viszont mindennek megvan a maga helye, meg aztán sokan elférünk itt, hatalmas asztal áll az iroda közepén, nemrégén még mi, okos szerkesztők gyakran körülültük az asztalt, és általában okos dolgokat mondtunk egymásnak, de az utóbbi időben, főleg amióta a háború kitört, egyre ritkábban ülünk az asztal mellett, és egyre kevésbé vagyunk okosak, a nagy asztal azonban továbbra is szép és hasznos, sok minden elfér rajta, a kinagyított háborús fényképek is.

Szabó Zoltánnal nézegetjük a kitergetett háborús fényképeket, és nem tudunk okosakat mondani egymásnak. [...]

...és ekkor eljutunk a Süllő-szigetig. A Süllő-szigeten egyszer jártam, nem tudom pontosan, hogy miért, lehet, hogy azért, mert azt mondták, hogy rendkívül szép hely, és hogy nekem okvetlenül meg kell nézmem. Megnéztem. Tényleg szép hely volt. A Duna jobb partjához ragadt egy keskeny bekötőúttal, hatalmas fák zöldelltek mindenfelé, a fák között szorgalmas emberek... Kellemes, szép hely volt tehát a Süllő-sziget, igaz, hogy lakóinak békés életét időnként megbolygatták a szárazföldről a keskeny bekötőúton besurranó vaddisznók, melyek hangosan rőfögtek, és feltúrták a veteményeskerteket, de a sziget lakói összefogtak és baltákkal lecsapták a vaddisznókat, vagy visszaűzték őket a szárazföldi erdőkre. Ma már nincsenek vaddisznók a szigeten, és régi lakókból is alig maradt ott valaki... Egyenruhás emberek jöttek oda igen korszerű fegyverekkel, a vaddisznókat lelövöldözték, a békés horgászok meg sürgősen elhagyták faházaikat. Három ősz hajú öregasszony maradt még ott, ők egy nyomorúságos földszintes faházban laknak, ez a leglepusztultabb

faház a szigeten, de az öregasszonyok nem akarnak onnan kiköltözni, mert belefáradtak már a költözködésekbe, csöndesen tevékenykednek a házban és a ház körül, az egyik a veteményeskertet gondozza, a másik a ház köré ültetett kőrtefákat nyesegeti, a harmadik meg leginkább zongorázik egy kopott, lehangolódott zongorán, bent a kis faházban. A minap kézigránát dobta a kertjükbe, a kézigránát nagyot robbant, de az öregasszonyok még akkor sem mentek el. Ennyit mond el nekem Szabó Zoltán, többet nem is mondhat el, mert vaddisznó módjára éppen csak besurranhatott a szigetre, a fegyveres hazafiak gyorsan kiebudalták onnan, egyetlen fényképet készíthetett csupán a három öregasszonyról, pár szót váltott velük, egyikük az én nevemet is említette, talán hallott rólam, vagy talán ismert is valamikor.

Nézem a három ősz hajú öregasszony fényképét, és arra gondolok, hogy talán a Torontál nővérek lehetnek. Ők ismertek engem valamikor kamaszkoromban, és ők tényleg belefáradhattak a költözködésbe. Sokat költözködtek életükben, és mindig rossz időkben költözködtek. Az első vagy az egyik meg a második költözködésüknél én is segédkeztem. Akkor is rossz idők jártak. A második világháború véget ért már ugyan, de kegyetlen és rossz idők jártak még, és akkor is mocskos volt a tél vége. [...]

A Torontál nővéreknek azonban el kellett menniük a faluból. A tantestület döntött így egy csillagos, tavaszi estén. A tantestület ülésén részt vett a párttitkár és a falu elnöke is, és igen sokáig tanácskoztak a Torontál nővérek erkölcstelen viselkedéséről, amely általános felháborodást váltott ki a faluban, megemléstették a rendőrtisztek ellen elkövetett merényletet is, de erről nem sokat beszéltek, mert sehogyan sem tudták összehozni Dietrich Schröder lövöldözését a Torontál nővérek erkölcstelen viselkedésével.

Sokáig tartott a tanácskozás...

– A lövöldözésről csak mellékesen beszéltek – mondta Fodó tanár úr. – Főleg az éjszakai lármázások miatt ítélték el a Torontál nővéreket.

– És ők mit szóltak? – kérdezte Burai J.

– Zsuzsanna nem szólt egy szót sem – mondta Fodó tanár úr. – Ő csak ült, hallgatott és látszott rajta, hogy jó előre tudja, hogy mi lesz a sok fecsegés vége. Márta viszont sokat beszélt. Elmesélte, hogy a háború előtt nagyon gazdagok voltak. Egy szép kastélyban laktak. A kastélyban szép bútorok és szép festmények voltak, a kastély körül meg erdő és gazdagon termő szántóföldek. A háború alatt német tisztek látogatták őket, Elvira zongorázott nekik, és a német tisztek sokszor ott ebédeltek náluk a kastélykertben. Már akkor elég rossz hírbe keveredtek. Aztán a német tisztek elmenekültek, és megjöttek a partizántisztek, akik már értesültek a Torontál nővérek hazafias viselkedéséről. Ezért igen gorbombán viselkedtek velük, Elvira akkor bolondult meg, a

vőlegényét börtönbe zárták, Zsuzsannának akkor sérült meg a csípője, csak Márta maradt épségben, ő volt közöttük a legokosabb, ő gyorsan belenyugodott a sorsába. Később jött az orosz felszabadító hadsereg is, az orosz tisztek is elég durván viselkedtek...

– A kastélyt természetesen elvették tőlük, és ők mentek egyik faluból a másikba földrajzot, fizikát és számtant tanítani. Csakhogy az egykori partizántisztek immár bőrkabátos rendőrtisztként mindenhová utánuk mentek...

– A Torontál nővérek féltek a bőrkabátosoktól – mondta Burai J. – Nem azért énekeltek, mert jókedvük volt, hanem azért, mert féltek.

– A bőrkabátosok mindenütt megtalálták őket, és jóízűen mulattak velük. A Torontál nővérek meg folyton költözködtek. Bútoraik egyre fogyatkoztak, a kínai porcelánok is összetörték, lehet, hogy holnapra is megfogyatkoznak már a bútoraik, de reggel indulniuk kell valahová, Zsuzsanna ezt jól tudta... Így hát reggel megint elköltöznek valahová, persze előbb-utóbb ott is megtalálják őket... [...]

HÁBORÚS FÉNYKÉPEK NYOMÁBAN

Nyugat felé megyünk Szabó Zoltán ósdi kocsiján..., [aki] ragaszkodott hozzá, hogy menjünk el a Süllő-szigetre, és nézzük meg a három ősz hajú öregasszonyt nyomorúságos faházukban, ahonnan nem akarnak elmenni, és az én nevemet említették egy röpké beszélgetésben, lehet, hogy ők a Torontál nővérek, és én végtére is valamikor szerelmes voltam Zsuzsannába, az egyik Torontál nővérbe, igaz, hogy a Torontál nővéreknek akkor még nem volt ráncos az arcuk, és a hajuk is hollófekete volt. [...]

De lassan már közeledünk a Duna felé, egyre több katonai járművel találkozunk, és terepszínű egyenruhás emberek állítják le rozoga kocsinkat, gyanakodva vizsgálgatnak bennünket és az iratainkat. Az irataink rendben vannak...

Ráhajtottunk a hídra, amelyet még nem robbantottak fel az ellenséges diverzánsok, itt is igazoltatnak bennünket, aztán átgördülünk a túlsó partra, és befordulunk a Süllő-szigetre. A sziget nagy fái most nem zöldek, csupasz ágaik sötétbarnák, és olyan szárazaknak látszanak, mintha soha többé nem akarnának kizöldellni...

Azután Szabó Zoltán hirtelen lecövekkel, és már egyáltalán nem lelkesedik. A nagy barna fák között egy faház üszkös maradékai látszanak. Kérdően nézünk szakállas kísérőnkre, ő a vállát vonogatja, azt mondja, hogy egy éjszaka leégett a faház. Bizonyára felgyújtották, jegyzi meg halkán Szabó Zoltán, a szakállas mégis meghallja, de megint csak a vállát vonogatja és megismétli: hogy egy éjszaka leégett a kis faház, minden benne égett. Ezek szerint a zongor-

ra is, mondom Szabó Zoltánnak. A szakállas harcos erre elmosolyodik és azt mondja, hogy hála istennek, a zongora is elégett. Ennek mindenki örült, mert az egyik bolond öregasszony szinte éjjel-nappal csapkodta a zongorát, minél több katona jött a szigetre, ő annál hangosabban zongorázott, a másik kettő meg esténként énekelt a zongoraszó mellett, öreges, rezgő hangon. Tulajdonképpen bolond volt mind a három. A legbolondabb az volt, aki zongorázott, már véreztek az ujjai, de ő még akkor is csapkodta a billentyűket. A másik is bolond volt, aki állandóan a körtefákat nyesegette, hiszen ez a vizenyős talaj egyáltalán nem jó a körtefáknak. És bolond volt a harmadik is, aki alig tudott már járni, erősen sántított, mégis folyton a veteményeskertet kapálgatta.

Összenéztünk Szabó Zoltánnal. Igen, majdnem bizonyos, hogy a Torontál nővérek laktak itt, és aztán egy éjszaka rájuk gyújtották a faházat. Megkérdeztük, hogy mi történt az asszonyokkal. Ők kimenekültek a házból, mondja a fegyveres harcos. Egész éjszaka nézték az égő, parázsló faházat, reggel meg elmentek valahová a partra, a szőlősdombok közé. Az egyikük, talán a legbolondabb, azt mondta, hogy egy fehér falú kastélyba mennek, ahol senki sem fogja őket megtalálni. Nagyon messzire kell menniük, mert errefelé nincsenek fehér falú kastélyok...

In: GION Nándor 2021. *Zongora a fehér kastélyból*. Gion Nándor Regényei 6. Kalota Művészeti Alapítvány – Napkút Kiadó, Budapest